

DR. TURKOVICS ISTVÁN

EGYETEMI ADJUNKTUS

MISKOLCI EGYETEM ÁLLAM- ÉS JOGTUDOMÁNYI KAR ÁLLAMTUDOMÁNYI INTÉZET

„A közigazgatás és az emberek”

I. Fókuszban az ember

A közigazgatás, mint speciális igazgatási tevékenység célcsoportját emberek alkotják. Kiemelt jelentőséggel bír tehát a közigazgatás és az ember kapcsolatának kérdésköre. Üdvözlendő volt, hogy a Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Közigazgatási Jogi Tanszéke, valamint a Jövő Közigazgatásáért Alapítvány konferenciát szervezett, amelynek témáját a közigazgatás és az emberek kapcsolata adta. A konferencia anyaga 19 szerző munkáját kötetbe foglalva írásban is megjelentetésre került.¹ A kötet aktualitását megalapozó tényezők közül az előszóban a szerkesztő talán túl szerényen is „csak” a 2010. évi választások következményeként született kormányzati döntéseket emeli ki. A magam részéről azonban úgy gondolom, hogy azon túl, hogy egy állandó aktualitást élvező témáról van szó, mindenképpen említést érdemel, hogy az elmúlt közel tíz esztendőben olyan, a közigazgatást is érintő változások következtek be, amelyek közvetve, vagy közvetlenül, de befolyást gyakoroltak a közigazgatás és az emberek kapcsolatára. 2005-ben új, a hatósági eljárást szabályozó törvény lépett hatályba, amely már címében is a közigazgatás szolgáltatóvá válását tükrözi. A törvény azóta több módosításon ment keresztül, de a szolgáltató jelleg megmaradt, sőt talán erősödni látszik. Szükséges megemlíteni azt az el nem hanyagolható ténytet, hogy hazánk 2004-től az Európai Unió teljes jogú tagállamainak sorát gyarapítja. Ennek eredményeként a hazánk közigazgatását befolyásoló tényezők köre bővült egy nevezünk úgy, hogy külső, nemzetközi tényezővel is. Ma már a jó közigazgatás kialakulásához fűződő igény nem csak a hazai társadalom oldaláról jelentkezik. Gyakorlatilag elmondható, hogy közösségi érdekként kezelendő a tagállamokban megvalósuló magas színvonalú közigazgatás megvalósulása. A társadalmi-politikai változások mellett a műszaki-technológiai változások is jelentős befolyást gyakorolnak a közigazgatás és az emberek kapcsolataira. A jelenlegi tendencia a közigazgatás és az ember (ügyféli) kapcsolatok elektronikus alapokra helyezésének irányába mutat. Természetesen ennek is közvetlen hatása van a vizsgált kapcsolatra, ha már csak az adatvédelemre is gondolunk. Ezen túl nem vitatható, hogy a kötet előszavában említésre kerülő, a 2010-es évet követő változások azok, amelyek ered-

ményeként a közigazgatás és az ember kapcsolata gyökeres átalakuláson ment és megy keresztül. Az új változások várható eredménye olyan volumenű, amelyre a közigazgatás személyzetének is külön felkészítése vált szükségessé. Az elkészült tanulmánykötet olyan tanulmányok összességét tartalmazza, amelyek az általam megjelölt tényezőknél a közigazgatás és emberek kapcsolatára gyakorolt hatását mutatják be, a hangsúlyt, a 2010-es évet követő változásokra helyezve.

II. Szerkezeti felépítés

A tanulmánykötet oly módon került megszerkesztésre, hogy az alapjául szolgáló téma minél szélesebb spektrumból kerüljön megvilágításra. Ennek eredménye az a szerkezeti felépítés, amelyben a tanulmányok tematikusan öt elkülönülő szerkezeti egységben kerülnek bemutatásra. Ez a szerkezeti felosztás mindenképpen hasznosnak tekinthető, mivel önmagában is jól bizonyítja, hogy mennyire sok szegmensű témakör kerül feldolgozásra. Az első szerkezeti egység az „A közigazgatás átalakítása európai kitekintésben, a jogállamiság hazánkban” címet viseli. Amint azt a címe is hűen tükrözi, ebben a részben olyan tanulmányok találhatók, amelyekben bemutatásra kerülnek egyes tényezők, amelyek közvetett módon kívülről, talán nem túlzás azt mondani, hogy felülről hatnak a megjelölt kérdéskörre. Az, hogy hazánk egy nagyobb nemzetközi közösség tagjává vált, az életünk szinte minden területére befolyást gyakorolt. A közösség tagjaként hazánk irányában – a többi tagállamhoz hasonlóan – is olyan elvárások fogalmazódtak meg, amelyek jelentős befolyást gyakorolnak a közigazgatásra, és ennek következtében az emberekre is. A kötetben bemutatásra kerül, hogy az Európai Unió tagállamává válása hazánk közigazgatására milyen hatást gyakorolt, hiszen ezáltal a hazai közigazgatás az európai közigazgatási térség részévé vált. Nagyon érdekes kérdés, hogy a közösségi tagságunk kihatott-e, vagy kihathat-e közigazgatásunk szerkezeti felépítésére, azon belül is az annak legnagyobb hányadát megtestesítő helyi-önkormányzati rendszerre. A kötet első fejezetében erre irányuló tanulmány is található, a terjedelmi korlátok nyújtotta lehetőségeknek megfelelően teljessé téve a nemzetközi kitekintést. Helyesen, ebben a fejezetben kap helyet egy, a közösségi jog hatásához kapcsolódó, a közigazgatásra hasonlóan generális hatást gyakorló terület az Alkotmánybíróság működésének bemutatása. A gyakorló alkotmánybíró a jogállam – alkotmánybíráskodás kapcsolatán

¹ A közigazgatás és az emberek (szerk. CSEFKÓ FERENC), Pécsi Közigazgatás-tudományi Közlemények 5., A Jövő Közigazgatásáért Alapítvány, Pécs, 2013.

keresztül saját tapasztalatait osztja meg az olvasóval. Az olvasó ezáltal bepillantást nyerhet abba, hogy a testület munkája milyen hatással lehet a hétköznapi ember életére.

A kötet második részében már közelebbről kerül bemutatásra a közigazgatás és ember kapcsolatának néhány kérdése, amely „*A közigazgatás működése és az ember/ügyfél*” címet viseli. A tanulmánykötet ezen részében annak lehetünk tanúi az egyes tanulmányokon keresztül, ahogy az ember fokozatosan a közigazgatás közvetlen kontaktjává, ügyfélle válik. Ezen különös kapcsolat az igényes elméleti síkon történő bemutatásán túl a konkrét ügyféli jogálláshoz kapcsolódó kérdéskörig feldolgozásra kerül. Ügyfélként az ember közvetlenül, vagy közvetett módon, de talán leggyakrabban a helyi önkormányzat jegyzőjével kerülhet kapcsolatba. Ezzel összefüggésben a konferencia szervezői helyesen felismerték, hogy az ügyféli kapcsolatokat nem elég csak az ügyfél oldaláról vizsgálni, a teljes kép érdekében azt a hatóság szemszögéből is szükséges áttekinteni. A jegyző szerepében a közelmúltban jelentős változásokat előidéző folyamatok indultak el, amelyeknek úgy tűnik, még nem értünk a végére. Nem kétséges, hogy ez komoly hatást gyakorol az ügyfelek életére. Megtudhatjuk azt is, hogy hogyan látja ezen változásokat maga a jegyző.

A harmadik részben kissé hátrébe szorul az ember, a szubjektum kisebb jelentőséget kap, átveszi helyét az emberek közössége. A cím is ezt mutatja: „*Önkormányzatok – Helyi közösségek*”. A közigazgatás az emberrel, gyakran nem, mint egyénnel, hanem sokkal inkább, mint egy közösség tagjával kerül kapcsolatba. A települési önkormányzatok működésének elsődleges célja is a helyi közösség igényeinek kielégítésében jelölhető meg. Ebben a részben két tanulmányt is találhatunk, amely ezen sajátos kapcsolat tárgyában készült. A közigazgatás módszerének fejlődése eredményeként mára már igazolást nyert, hogy emberek nemcsak ügyfélként, hanem csoportként, szervezetként való részvétele az egyes hatósági eljárásokban is előnyös lehet. Célszerű lehet az emberek egyes szervezeteken keresztül történő bevonása a közigazgatás szervezésébe is. Hogy miért? A tanulmánykötet ezen részében erre is választ kaphatunk.

A közigazgatás nem csak területi alapon differenciált jogterület, hanem az ellátandó feladatok sokasága is jelentős mértékben tagolttá teszi. Ha a közigazgatást egy olyan szempont szerint vizsgáljuk, amely általánosan minden szegmensére hatást gyakorol, célszerű ezt az egyes szakágak vonatkozásában is elvégezni. A tanulmánykötetből nem hiányozhatott, a közigazgatás és ember kapcsolatának az egyes szakigazgatási területek viszonyában történő elemzése sem. A tanulmánykötet negyedik részében erre irányuló tanulmányok találhatóak „*A közigazgatás egyes speciális területei*” cím alatt: Természetesen nem lehetséges, hogy minden szakigazgatási ág tárgyalásra kerüljön egy tanulmánykötet részeként. Elmondhatjuk, hogy a válogatás jól sikerült. Az egyes szakigazgatások közül olyanok kerülnek bemutatásra, amelyek a tárgyalási téma szempontjából különös jelentőséggel bírnak. Nem lehet kérdéses, hogy szinte mindenkit érint a közoktatás, vagy

a védelmi igazgatás kérdésköre. Ritkán hallunk róla, és ezért kuriózumnak tekinthető a menekültügy, nem kétséges továbbá, hogy a helyi közösségek életére az egyik legjelentősebb befolyást a helyi önkormányzatok gazdálkodása gyakorolja. Úgy gondolom, mindenki megtalálhatja ezek közül az érdeklődési köréhez legközelebb állót.

A tanulmánykötet utolsó, ötödik részében a közelmúltban a közigazgatás szervezetében bekövetkező olyan változások kerülnek tárgyalásra „*A közigazgatás régiójú szereplői*” címen, amelyek aktualitásuk okán a tárgyalási téma szempontjából talán a legnagyobb érdeklődésre tehetnek szert. Ezek természetesen a területi helyi szintű szervezeti változások, hiszen a közigazgatás és a társadalom kapcsolata talán itt a legkövetlenebb.

III. Tudomány, és gyakorlat

A saját véleményem mindig is az volt, hogy egy szakmai konferencia – természetesen a résztvevők személyén túl – akkor válik igazán színvonalassá, ha a témáját adó kérdéskör minél több szempont szerint kerül megvilágításra. Úgy gondolom, hogy ez minőségileg csak úgy valósulhat meg, ha a tudomány és a gyakorlat egyaránt szerephez jut, és mindkét szempont szerint kifejtésre kerülnek a kutatási eredmények, szakmai vélemények. Egy adott kérdést más szempont szerint vizsgál a tudomány embere és megint más szempont szerint a szakma gyakorlati művelője. A határozott véleményem, hogy tudomány és gyakorlat kéz a kézben egymást kiegészítve, egymásra hatást gyakorolva képesek igazán a megfelelő eredmény elérésére. A bemutatásra került tanulmánykötetben jól ötvöződik, és megfelelő arányban jelenik meg a tudomány emberének, és a gyakorló szakembernek a témát érintő álláspontja, emelve ezzel a tanulmánykötetet a legigényesebben összeállított szakmai munkák szintjére.

IV. A kötet szakirodalmi jelentősége

A kötet szakmai értékét, a benne bemutatásra kerülő tanulmányok adják, amelyek egyenként önmagukban is magas szakmai minőséget képviselnek. Természetesen az egyes tanulmányok tartalmán túl kiemelendő a tanulmányok téma szerinti összeválogatása, és azok rendszerezett formában történő összeállítása. Ennek eredményeként a mű jól átlátható formában került kiadásra, amely ennek köszönhetően, a téma iránt érdeklődők számára egy hasznos, az esetleges további kutatások során szakirodalomként is jól használható munkaként értékelhető. Meg kell jegyezni továbbá, hogy – ahogyan az említésre is került – az egyes tanulmányokban a kötet témája szempontjából legaktuálisabb kérdések kerülnek tárgyalásra, amelyek összességükben egy szerves egésszé állnak össze. Ennek is köszönhető, hogy tulajdonképpen hiánypótló szerepet is tulajdoníthatunk a kötetnek, amely által jelentősége a szakirodalmak körében megkérdőjelezhetetlen. ■